

בולי מועדים לשמחה תשל"ה

Festival Stamps 5735 (1974)

ה ש י ר ו ת ה ב ו ל א י

ירושלים, תל אביב - יפו, חיפה, טבריה, נתניה
באר שבע, נ.ת. לוד, אשקלון, רחובות, נהריה

PHILATELIC SERVICES

TEL AVIV - YAFO • ISRAEL

173

6.8.74

"ISTANBULI" SYNAGOGUE

בית הכנסת. האיסטנבוליי

ברובע היהודי בעיר העתיקה של ירושלים שוכן מיכלול של ארבעה בתי כנסת ספרדיים, שהידוע שבהם הוא זה הקרוי ע"ש ר' יוחנן בן זכאי. אגב, רבים נוהגים להשאיל את שמו לאתר כולו. גובלים עמו בית הכנסת של אליהו הנביא ובית הכנסת האסטמבולי. הקטן שבהם הוא בית הכנסת האמצעי, לשעבר חצר פתוחה, שהוליכה לשלושת בתי הכנסת האחרים.

יהודים, שבתחילת המאה הט"ז מילטו את נפשם מרדיפות האינ-קביוציה, הקימו את בית הכנסת של אליהו הנביא, שנחנך, כפי הנראה, בשנת 1516. בעת ההיא לא היתה ירושלים אלא עיר קטנה, שאוכלוסיתה מנתה כרבעה אחת, מזה כמה מאות יהודים בלבד. אין תימה אפוא, שבואם של העולים החדשים הטביע עד

"YOHANAN BEN ZAKAI" SYNAGOGUE

בית הכנסת יוחנן בן זכאי

בבית הכנסת הזה מעוררים ענין מיוחד: עזרת הנשים הבנויה בגובה הרחוב, ללמדנו, כי המבנה עצמו ניצב על יסודות עמוקים בהתאם להוראות השלטונות הטורקיים, לפיה אסור שמבנים בבעלות יהודית יתנשאו מעל הבנינים שבסביבה. ושנית – העתק ה"מחריב", גומחת התפילה המוסלמית, שנוספה, כדי לאחז את עיני השלטונות כאילו המדובר במסגד, וזאת על מנת למנוע הפגיעות בעת התפילה.

שלישי בתור היה בית הכנסת האיסטמבולי, בעל ארבעת העמודים המרובעים והכיפה הגבוהה. כדוגמת קודמיו ניתן גם בבית הכנסת הזה להבחין בקישוט דמוי צלחת בנקודה הגבוהה ביותר של כל אחת מן התקרות המקושטות, שתכליתו להסתיר את הצלב האסור,

מהרה את חזותו על רמת החיים היהודיים בעיר. בהשפעת התרבות של ארץ מוצאם בנו העולים את בתי הכנסת שלהם בסגנון המורי, שסממניו הם קשתות נאות, תקרות מקומרות וסריגי ברזל מקושטים.

עם גבור מספר המתפללים התעורר הצורך בהקמת בית כנסת חדש, שסימנו הבולט הוא ארון הקודש הכפול. הכוונה לבית הכנסת של ר' יוחנן בן זכאי, שנקרא כך לזכר אחרון חז"ל, שהצליח להתחמק מידי הרומאים, שעה שהללו החריבו את בית המקדש השני בשנת 70 לספירה. כידוע ייסד ר' יוחנן בן זכאי לאחר מכן את ישיבת יבנה המפורסמת, ובכך הניח את היסוד להמשכיותה של המורשת היהודית בדורות הבאים. שני פרטים ארכיטקטוניים

THE "EMTZAI" SYNAGOGUE - 1967

בית הכנסת. האמצעי - 1967

המתקבל מחיבורי הצלעות. הרביעי שבהם אינה אלא החצר המכו-
סה והמקושטת, שבה נמצא המקוה היחיד, שהיה משרת את
הגוש כולו, ואף שימש מקום תפילה נוסף.
במשך מאות בשנים נהגו היהודים להתאסף בבתי הכנסת הללו
לערוך בהם את תפילותיהם ולמלא את מצוות דתם. תודות לריהוט
המגולף בטוב טעם, לבדי הריפוד העשירים, לציורים ולעבודות המ-
תכת העדינות הפכו בתי הכנסת הספרדיים של ירושלים לשם דבר
ביופים.

אחרי כיבוש העיר העתיקה בידי הירדנים במלחמת השיחרור,
מיהרו השלטונות הירדניים להחריב את כל בתי הכנסת שבה.
רובם פוצצו, יתרם הועלו באש. את בתי הכנסת הספרדיים בזו

over and decorated, providing yet another hall for worship. For centuries these synagogues were places where Jews gathered together to practice their religious rites. Embellished with the finest carved wood furniture; with rich draperies; with paintings and delicate wrought ironwork, Jerusalem's Sephardi synagogues were among the most beautiful of their kind. With the Jordanian conquest of the Old City in 1948, all its synagogues were wrecked. Most were blown up; others were burnt, while the Spanish synagogue complex was looted and used as cattle byres. Israel soldiers returning during the Six Day War of June 1967 found them in a sorry state, but they were soon cleansed and cleared. Restoration was then undertaken jointly by Jerusalem's Sephardi community, the Municipality, and well-wishers from abroad, including the London branch of the Rothschild family. The festive opening took place on 25 September 1972 during Succot — the Feast of Tabernacles — and was particularly moving as these were the first of the Old City's synagogues to be rehabilitated after the Jordanian occupation.

Sylvia Mann

תחילה, אחר־כך הפכום לרפתות. כשחזר צה"ל וכבש את העיר העתיקה ב־1967, בעיצומה של מלחמת ששת הימים, מצאו חייליו את האתר במצב עלוב. אך לא עברו ימים רבים וניגשו לנקות את המקום ולפנות את ההריסות. אחר־כך הוחל בהקמתם מחדש של כל ארבעת בתי הכנסת, תודות למאמץ המשותף של עדת הספרדיים בירושלים, של עיריית ירושלים ושל נדבנים מחוץ־לארץ, ביניהם הענף האנגלי של משפחת רוטשילד. טקס חנוכתם של בתי הכנסת התקיים בחג הסוכות תשל"ג (ספ־טמבר 1972). אכן, היה זה מאורע מרגש במיוחד, כי הרי היו אלה בתי הכנסת הראשונים בעיר העתיקה, שכבודם הושב למקומו אחרי תום הכיבוש הירדני.

Within the Jewish Quarter of the Old City of Jerusalem is a complex of four Sephardi synagogues. Best known is the synagogue of Yohanan ben Zakkai — the name is often applied to the entire compound — while adjoining it is the synagogue of Elijah the Prophet and that called the Istanbuli. Smallest is the Middle Synagogue, at one time an open courtyard connecting the other three.

Established early in the sixteenth century by Jews fleeing from Spain to escape the Inquisition, the first of the four — that of Elijah the Prophet — was erected around 1516. Jerusalem in those days was a small town with some 10,000 inhabitants, only a few hundred of whom were Jews, and the newcomers immediately raised the standard of Jewish life. Imbued with the culture of their native land, the immigrants built their prayer houses in Moorish style, with graceful arches, domed ceilings and ornate iron grillework.

As the number of worshippers increased, the synagogue of Rabbi Yohanan ben Zakkai, with its distinctive double Ark, was added in honour of the last of the sages to be rescued when the Romans destroyed the Temple in 70 C.E. Rabbi Yohanan later set up the Yeshiva of Yavne, thus preserving the Jewish heritage of learning for posterity.

Two architectural details in this synagogue deserve special attention — the first is the placing of the Women's Gallery at street level, indicating that the structure itself arose on deep-set foundations to conform to the Turkish rule forbidding a Jewish-owned building to overtop its surroundings. The second is the imitation "mihrab" or Moslem prayer niche on the south wall, added to make the authorities believe this was a mosque, so preventing disturbances during services.

Next to be constructed was the spacious Istanbuli Synagogue with its four square columns and lofty dome. Like the others, it shows an ornamental disc at the highest point of each vaulted ceiling designed to neutralize the forbidden cross at the rib junction. Finally the common courtyard, which also houses the "mikveh" or ritual bath for the whole complex, was covered

הבולים צוירו ע"י מ. עמר. תל אביב

THE STAMPS WERE DESIGNED BY M. AMAR, TEL AVIV

ברכה
שנה
טובה
תשל"ה

a happy
New
Year
5735-1974

ה שירות הבולאי
PHILATELIC SERVICES